

گفت‌وگو با گارو هوانسیان‌فر

استقلال حسابرسی رکن اصلی کار اوست

گارو هوانسیان‌فر می‌گوید: عدم استقلال کامل حسابرسی، مهم‌ترین مبحثی است که می‌خواهم درباره آن سخن بگویم. البته همکاران محترم دیگر هم به کرات در این باره سخن گفته و نوشته‌اند. اما اهمیت این مقوله به اندازه‌ای است که کسی از میان حسابرسیان نمی‌تواند بی‌گریزی به آن سخن را آغاز کند یا به اتمام رساند. در کلیه کتب حسابرسی خارجی و داخلی، به عبارت «استقلال حسابرسی» اشاره و تاکید شده است. حسابرسی که استقلال کامل در کار حرفه‌ای خود نداشته باشد، نمی‌تواند اظهار نظر مناسب و حرفه‌ای نسبت به صورت‌های مالی یا اطلاعات و گزارش‌ها مالی مورد رسیدگی ارائه دهد. استقلال کامل حسابرسی رکن اصلی کار او است. حسابرسی هنگامی استقلال کاری دارد که بدون هیچگونه واهمه از دست دادن کار حسابرسی، گزارش و اظهار نظر خود را طبق واقعیت‌های موجود بنویسد. در شرکت‌ها (بعضی یا اغلب آنها)، هیئت مدیره‌ای که صورت‌های مالی را که نتیجه عملکرد خود در شرکت است، جهت اظهار نظر به حسابرس ارائه می‌دهد، همان افرادی هستند که دارای اکثریت سهام در آن شرکت‌ها بوده و نسبت به انتخاب بازرسان قانونی و حسابرس مستقل سال مالی بعد تصمیم می‌گیرند. هر مطلبی که حسابرس در گزارش خود نسبت به صورت‌های مالی ارائه شده بنویسد که به نحوی عملکرد یک یا چند تن از اعضای هیئت مدیره را زیر سؤال ببرد، احتمالاً در سال مالی بعد بعنوان بازرسان قانونی و حسابرس آن شرکت انتخاب نخواهد شد. البته این موضوع در ارتباط با موسسات حسابرسی بخش خصوصی است و خوشبختانه موسسات حسابرسی غیرخصوصی چنین مشکلاتی را ندارند و می‌توانند از موضع قدرت و با استقلال کامل گزارش‌ها حسابرسی خود را بنویسند.

مشکل دیگری که در حرفه حسابرسی بخش خصوصی وجود دارد این است که بعضی از موسسات حسابرسی در مناقصه‌های عمومی برای انجام کار حسابرسی شرکت می‌کنند و بعضی از آنها چنان قیمت‌های پائینی پیشنهاد می‌دهند که به قول معروف، قیمت‌های پیشنهادی صرفاً جهت انجام ندادن کار

به راحتی می‌توان حدس زد که او نویسنده است. نویسنده‌ای حسابرسی یا حسابرس نویسنده‌ای که از سال ۱۳۵۰ به عنوان کارآموز حسابرسی در موسسات حسابرسی شروع به کار کرده و اکنون نیز به عنوان شریک موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت نوآندیشان (حسابداران رسمی) مشغول به کار است. تاکنون ۱۳ کتاب در رشته‌های حسابرسی، حسابداری مالی و حسابداری صنعتی نوشته و به چاپ رسانده و در حال حاضر نیز مشغول به نوشتن کتاب چهاردهم خود است. می‌گوید: تنها کاری که مرا اقناع می‌کند و حس و حال خوبی می‌دهد، همین نوشتن کتاب‌ها است. دوست دارم هر آنچه را که می‌دانم به دیگران منتقل کنم. اولین کتابی که نوشتم با جناب آقای سورن آبنوس در سالهای ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۴ در زمان جنگ و بمباران تهران توسط هواپیماهای دشمن آن زمان بود. در آن زمان فقط آرزو می‌کردم که بتوانم زنده بمانم و حداقل یک اثر از خودم باقی بگذارم. خوشبختانه سالم ماندم و جنگ هم خاتمه یافت و توانستم کتاب‌های متعددی در زمینه‌ی کاری خود بنویسم و تا زمانی که زنده باشم و از سلامت خوب برخوردار باشم، به نوشتن کتاب‌ها ادامه خواهم داد.

وقتی می‌پرسم بهترین درسی که حسابرسی و حسابداری به شما داده است، چیست؟ می‌گوید: هیچ وقت به ظاهر امر اکتفا نکنم و همیشه از خودم بپرسم که آیا صورت‌های مالی، اطلاعات و گزارش‌ها مالی و غیره که جهت اظهار نظر به من ارائه می‌دهند، عاری از تحریفات عمده است؟ آیا از تمام راه‌ها و روش‌ها جهت اثبات ارقام صورت‌های مالی و یادداشت‌های پیوست آن و سایر اطلاعات و گزارش‌های مالی استفاده کرده‌ام؟ در ذهنم برمی‌گردم به تجربه‌ی حرفه‌ای‌ام و مطالعاتم و سعی می‌کنم کلیه‌ی مواردی که در طی سال‌ها حسابرسی با آن برخورد کرده‌ام به‌خاطر بیاورم و در اظهار نظر من نسبت به صورت‌های مالی مورد رسیدگی، اطلاعات و گزارش‌ها مالی و غیره مدنظر قرار دهم. حسابرسی کار بسیار جالبی است و تنوع زیاد در آن وجود دارد. هر روز حسابرس با سئوالات مختلف و جدیدی روبرو می‌شود و همیشه باید در حال مطالعه و خود را به روز نگاهدارد. تنوع کاری و عدم یکنواختی در کار، عوامل اصلی است که مرا از ابتدای شروع کار، به حرفه‌ی حسابرسی علاقمند کرده و این علاقه هر روز نسبت به روز قبل بیشتر می‌شود. با گارو هوانسیان‌فر، مدیر عامل موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت نوآندیشان (حسابداران رسمی)، پیرامون سیاه و سفید حرفه‌ی حسابرسی به سخن نشستیم. در یک روز گرم مرداد ماه ۱۳۸۸، در طبقه‌ی چهارم ساختمانی در خیابان میرزای شیرازی.

است. با چنین قیمت‌های پائینی هیچ حسابرسی در دنیا نمی‌تواند کارهای حسابرسی کوچکترین شرکت‌ها را انجام دهد. پس این موسسات به چه صورت چنین کارهایی را قبول می‌کنند و آن کارها هم برای آنها سودآور است!

از هوانسیان فر می‌پرسم که برای حل این مشکلات باید چکار کرد؟ وی پیشنهادهای زیر را برای حل این مشکلات ارائه می‌دهد:

۱- بخشنامه شماره ۲۲۲۶۸ مورخ ۱۳۸۸/۲/۳۰ سازمان امور مالیاتی کشور به صورت کامل و بدون هیچگونه تغییر و تعدیلی و با جدیت کامل به مورد اجرا گذاشته شود. در چنین حالتی بسیاری از شرکت‌ها که در حال حاضر حسابرسی نمی‌شوند، توسط حسابداران رسمی مورد حسابرسی قرار خواهند گرفت. این عمل می‌تواند فواید بسیاری داشته باشد که مواردی از آن به شرح زیر است:

الف) بعضی از شرکت‌ها که صورت‌های مالی و اظهارنامه واقعی ارائه نمی‌دهند، مجبور خواهند شد که واقعیات موجود در شرکت‌های خود را به ارگانهای دولتی مربوطه ارائه دهند. این امر باعث می‌شود که این شرکت‌ها مالیات بر درآمد واقعی خود را به سازمان امور مالیاتی کشور پرداخت کنند و در نتیجه بودجه دولت از محل مالیات بر درآمد شرکت‌ها افزایش قابل توجهی داشته باشد.

ب) برای حسابرسان بخش خصوصی کارهای زیادی ایجاد می‌شود که دیگر هیچ یک از آنها مجبور به شرکت در مناقصه‌ها نخواهند بود.

پ) حرفه‌های حسابرسی و حسابداری جایگاه واقعی خود را در اجتماع پیدا می‌کند و سطح گزارش‌ها مالی و حسابداری شرکت‌ها بالا می‌رود و استانداردهای حسابداری به نحو مطلوب‌تری در شرکت‌ها اعمال می‌گردد و حسابداری سنتی کلاً جای خود را به حسابداری بر مبنای استانداردهای حسابداری می‌دهد. از طرفی هم باعث می‌شود که سطح گزارش‌ها حسابرسی بهبود یابد.

ت) به صورت‌های مالی شرکت‌ها اعتبار داده می‌شود و لذا قابل ارائه در هر سازمان و ارگان و ... خواهد بود.

ث) سازمان‌ها و ارگانهای دولتی، به خصوص وزارت امور اقتصادی و دارایی کنترل کافی روی فعالیت‌ها و عملکرد شرکت‌ها خواهد داشت.

ج) عدالت اجتماعی از طریق اخذ مالیات‌های واقعی از شرکت‌ها به وجود می‌آید. (هر که بامش بیش، برفش بیشتر).

۱- از تمام بانک‌ها خواسته شود که هر شرکتی که درخواست تسهیلات بانکی می‌نماید، حتماً گزارش حسابرسی یک موسسه حسابرسی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران را ارائه دهد.

۲- از کلیه سازمان‌ها، ارگانها خواسته شود که هیچ صورت مالی یا اطلاعات مالی را بدون گزارش حسابرس مستقل نسبت به آنها قبول ننماید. علت این امر این است که صورت‌های مالی حسابرسی نشده دارای اعتبار نیست و ممکن است دارای تحریفات عمده باشد.

۳- سازمان بورس اوراق بهادار از کلیه حسابرسان مستقل به صورت کامل پشتیبانی نماید و هرگونه تعویض در حسابرسان مستقل شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار را که قبل از سه سال حسابرسی آنها در یک شرکت صورت می‌پذیرد، بدقت بررسی و علل آن را مشخص نماید.

وی می‌افزاید که در زمینه‌ی حسابرسی مالیاتی شرکت‌ها

هم حسابرسان با مشکلات عدیده‌ای روبرو هستند که در نتیجه بعضی از حسابرسان عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی از پذیرش کار حسابرسی مالیاتی امتناع می‌ورزند. گزارش مالیاتی که فرم آن قبلاً توسط سازمان امور مالیاتی کشور تهیه و در دسترس حسابرسان قرار داده بود، مستلزم تهیه و جمع‌آوری اطلاعات بسیاری بود. حال در سال ۱۳۸۸ فرم مذکور تغییر یافته و اطلاعات

بیشتری را نسبت به قبل از حسابرسان مالیاتی می‌خواهد که در رابطه با شرکت‌های مورد رسیدگی تهیه کنند. تهیه این اطلاعات زیاد مستلزم صرف وقت بسیار است که کارفرمایان مایل به پرداخت هزینه حسابرسی مالیاتی متناسب با کار مربوطه نیستند. از طرفی هم بعد از تهیه گزارش حسابرسی مالیاتی و ارائه آن به شرکت و نهایتاً به سازمان امور مالیاتی کشور، مسئولان مربوطه در سازمان امور مالیاتی کشور اطلاعات اضافی از حسابرسان

مالیاتی درخواست می‌کنند که تهیه این اطلاعات باز مستلزم صرف وقت و تحمل هزینه‌های زیاد از طرف حسابرس مالیاتی می‌شود. پیشنهاد اینجانب در این رابطه این است که در صورت امکان، سازمان امور مالیاتی کشور فرم گزارش مالیاتی کاملی که کلیه اطلاعات مورد نیاز خود در آن درج شده باشد تهیه و در اختیار حسابرسان مالیاتی قرار دهد و حسابرسان مالیاتی بتوانند با توجه به حجم کار و اطلاعاتی که مورد نیاز سازمان امور مالیاتی

کشور است، حق الزحمه حسابرسی مالیاتی را تعیین کنند. در صورتیکه سازمان امور مالیاتی کشور حسابداران رسمی را به عنوان اشخاص ذیصلاح در امور مالیاتی می‌داند و به آنها اطمینان دارد و آنها را به عنوان امین خود می‌شناسد، پیشنهاد می‌گردد مبلغ مالیات بر درآمد شرکت‌ها و سایر مالیات‌های پرداختنی از طرف شرکت‌ها که توسط حسابداران رسمی تعیین می‌شود، بدون هیچگونه بررسی و سئوال قبول کند. البته در این رابطه سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند راساً به صورت نمونه‌ای، علاوه بر کنترل کیفیتی که از طرف جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران از موسسات حسابرسی به عمل می‌آید، کنترل کیفیت مورد نظر خود را اعمال کند. از طرفی هم سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند شرکت‌ها را مکلف نماید که هر سه سال یکبار، حسابرس مالیاتی خود را عوض نمایند تا یک نوع کنترل مناسب در کار حسابرسان مالیاتی به وجود آید. تا نظر مسئولان محترم

سازمان امور مالیاتی کشور چه باشد.

نفسی تازه می‌کند و می‌گوید: بحث دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد، حسابداران رسمی شاغل هستند که به صورت انفرادی کار می‌کنند. با تمام احترامی که برای کلیه حسابداران رسمی که در هر جا مشغول به کار هستند و در اعتلای حرفه

حسابرسی و حسابداری سعی و کوشش می‌کنند، به جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران پیشنهاد می‌نمایم ترتیبی مقرر فرماید که فقط موسسات حسابرسی با دو یا چند نفر شریک مجاز به انجام کارهای حسابرسی صورت‌های مالی شرکت‌ها باشند. اینجانب اکیداً با انجام کار حسابرسی صورت‌های مالی توسط افراد (غیر از موسسات حسابرسی) مخالف هستم. مسئولیت پذیری یک

موسسه حسابرسی خیلی بیشتر از مسئولیت پذیری یک فرد است. در هر حال، گزارش حسابرسی یک موسسه حسابرسی توسط دو نفر شریک امضاء می‌شود و شرکاء مسئولیت تضامنی در رابطه با گزارش حسابرسی که ارائه می‌دهند، دارند. حسابداران

گزارش‌های حسابرسی را بر اساس استانداردها بنویسیم

در برخی از گزارش‌های حسابرسی بندی به صورت زیر مشاهده می‌شود:

در یادداشت‌های پیوست صورت‌های مالی، هزینه‌های سال جاری همراه با هزینه‌های مقایسه‌ای سال قبل ارائه شده ولی شرحی در رابطه با نوسانات عمده در مبالغ آنها و علل آنها داده نشده است. واحد مورد رسیدگی می‌باید علل نوسانات عمده در مبالغ هزینه‌ها را به صورت کامل افشا می‌نمود تا استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی بتوانند اطلاعات لازم را در این باره به دست آورند.

بند فوق به صورت یک بند شرط در گزارش حسابرس می‌آید و نهایتاً اظهار نظر مشروط (یا مردود) ارائه می‌گردد.

آوردن چنین بندی در گزارش حسابرس مستقل به هیچ وجه توجیه‌پذیر نیست. بر اساس کدام استاندارد حسابرسی چنین بندی در گزارش حسابرس آورده می‌شود. اصولاً افشای چنین موضوعی طبق هیچ کدام از استانداردهای حسابداری نمی‌باشد. حسابرس مستقل رسیدگی‌های لازم را در مورد هزینه‌های سال مالی به عمل می‌آورد و یکی از رسیدگی‌های او، بررسی نوسانات مبالغ هزینه‌های سال جاری با مبالغ هزینه‌های سال قبل است. بدیهی است که حسابرس هرگونه نوسانات عمده را در شرایط موجود مورد توجه قرار می‌دهد و اگر مورد یا موارد بااهمیتی وجود داشته باشد که فاقد مستندات کافی و مجوز لازم باشد که نیاز به آوردن آن یا آنها در گزارش حسابرس باشد، آن را در گزارش خود درج می‌کند. حسابرس اگر در نوسانات عمده‌ی هزینه‌ها، مورد قابل درج در گزارش (به عللی که شرح داده شد) نداشته باشد، به هیچ وجه چنین بندی را (عدم افشای نوسانات هزینه‌های سال جاری نسبت به هزینه‌های سال قبل) نباید در گزارش حسابرسی خود درج کند. البته مدیریت واحد رسیدگی می‌تواند در گزارش خود به مجمع عمومی، علت یا علل نوسانات عمده هزینه‌های سال جاری نسبت به سال قبل را توضیح دهد.

گزارش‌های حسابرسی را بر اساس استانداردها بنویسیم

معلومات کلیه دست اندرکاران در حرفه‌های فوق بالا رود. چنین کاری می‌تواند برای آموزش کلیه دست اندرکاران در حرفه‌های فوق مفید باشد. این کار می‌تواند برای جا انداختن استانداردهای حسابداری و حسابرسی و همچنین آگاهی حسابرسان و حسابداران از مسائل مالیاتی، حقوق تجارت و غیره بسیار مفید واقع شود و حسابداری یا حسابرسی سنتی را کلاً از جامعه‌ی حسابداری ما دور سازد.

صحبت‌های گارو هوانسیان فر تمام نشده. او گفتنی زیاد دارد. در زمینه‌ی آموزش نیروهای جوان برای رشته حسابرسی صحبت می‌کند و می‌گوید که موسسه‌ی ایشان سالی چند بار آگهی استخدام حسابرس در تمام سطوح می‌دهد و افرادی با چندین سال سابقه کار حسابرسی از بعضی از موسسات مراجعه می‌کنند. هر وقت با بعضی از آنها مصاحبه به عمل می‌آید، مشاهده می‌شود که با وجود سابقه‌ی کار نسبتاً کافی، از دانش حرفه‌ای کمی برخوردار هستند. مهمترین علت این امر آن است که مطالعات حرفه‌ای آنها کم یا در سطح پایینی می‌باشد. علت دیگر آن هم این است که طبق اظهارات آنها، کارهای حسابرسی را با نادیده گرفتن بعضی از استانداردهای حسابرسی انجام می‌دهند و به قول خودشان، «کارهای حسابرسی را جمع می‌کنند»!!!

در خاتمه‌ی صحبت‌ها می‌گوید: با آرزوی روزی که حرفه‌ی حسابرسی و حسابداری در مملکت ما به درجه بسیار بالایی که مستحق آن است برسد، طوری که همچون کشورهای پیشرفته جهان، هرگاه شخصی ادعا می‌کند که حسابدار خبره از انجمن یا جامعه حرفه‌ای معتبری است، تمام جامعه روی دانش و اظهار نظر او حساب کنند و حرف آنها را به عنوان یک سند بسیار معتبر قبول کنند. در کشور انگلستان، برای مثال، شخصی که عضو یکی از انجمن‌های معتبر حسابداری آنجا می‌باشد، اگر در مورد شخصی، نظری شفاهی یا کتبی اعلام دارد، نظر او به عنوان یک سند بسیار معتبر و قابل اطمینان و اتکاء قبول می‌شود و دیگر هیچگونه تحقیقی از محل دیگر درباره آن شخص به عمل نمی‌آید. به امید آن روز که حرف شفاهی یا نوشته کتبی هر حسابدار رسمی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران به آن درجه برسد.

رسمی که به صورت انفرادی کار می‌کند، می‌تواند در کارهای مشاوره مالی، مالیاتی و ... مشغول شوند. نظرم این است که کار حسابرسی صورت‌های مالی باید حتماً توسط موسسات حسابرسی انجام شود و بدیهی است هر قدر تعداد شرکاء در یک موسسه حسابرسی زیاد باشند، کیفیت کار آن موسسه می‌تواند بهتر باشد. زیرا هر یک از شرکاء، علاوه بر تسلط به کل کار حسابرسی، می‌تواند در رشته‌ها یا موارد خاصی تخصص کاملی داشته باشد. در موسسات حسابرسی بزرگ معتبر دنیا، تعداد شرکاء زیاد و تقریباً هر یک در رشته خاصی تخصص و تبحر بسیار زیاد دارد، از قبیل تخصص مالیاتی، تخصص حسابرسی در رشته‌های فعالیتی خاص مثل بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، شرکت‌های نفتی و گاز، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و ...

بنابراین، حسابرس مستقل که به صورت انفرادی کار می‌کند، احتمالاً نمی‌تواند دارای کلیه توانایی‌هایی باشد که یک موسسه حسابرسی با چند نفر شریک دارد.

نکته‌ی پایانی که این حسابدار رسمی به آن اشاره می‌کند موردی است در زمینه‌ی کنترل کیفیت کار حسابداران رسمی که از طرف جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران انجام می‌شود. به نظر وی این عمل جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران بسیار خوب و مفید است و باعث می‌شود که حسابرسان کارهای خود را بر اساس استانداردها، دستورالعمل‌ها و ... انجام دهند و بدانند که اگر یک کار حسابرسی را با قیمت بسیار نازل (قیمتی برای انجام ندادن کار) قبول کنند، در آینده پرونده‌های حسابرسی آن‌ها (البته اگر پرونده‌ای هم تهیه کرده باشند!) مورد بررسی قرار می‌گیرد. اینجانب از این عمل جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران کاملاً استقبال می‌کنم.

پیشنهاد دیگر هوانسیان فر به جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران جهت اعتلای حرفه حسابرسی و حسابداری این است که در هر زمینه مربوط به حسابداری و حسابرسی (حسابرسی - حسابداری مالی - حسابداری صنعتی - مالیاتی - حقوق تجارت و ...) کتاب‌هایی را به صورت سئوال و جواب (همانند کتاب پرسش و پاسخ‌های مالیاتی) چاپ کند و در اختیار کلیه اشخاص در حرفه‌های حسابرسی و حسابداری قرار دهد تا سطح